

Asia: VN/16546/2022

Itäisen Suomen elinvoimaa vahvistavien toimenpiteiden selvittäminen

Näkemykset itäisen Suomen elinvoimasta

1. Mitkä ovat merkittävimmät muutokset toimintaympäristössäsi sodan alkamisen jälkeen? (mikäli mahdollista perustele esim. tilastotiedoin ja tutkimusten valossa)

SAK:n Itä-Suomen toiminta-alue kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja näin osallistua vuoropuheluun yhdessä alueen toimijoiden ja kehittäjien kanssa.

Itä-Suomi on väestö-, talous- ja hyvinvoinnin kehityksessä jäänyt pysyvästi jälkeen ”vauraammista” osista maata. Ukrainan sodan aiheuttamassa maailmantilanteessa itäiseen Suomeen tarvitaan konkreettisia tilannetta parantavia toimia ja ylimääräistä rahallista resurssia niiden toteuttamiseksi. Venäjä-yhteys Itä-Suomen kannalta ns. ”mahdollisuuksien ikkuna” on kiinni pitkäksi aikaa. Maan hallitus on aivan asian ytimessä, asettaessaan valtiosihteerityöryhmän etsimään ehdotuksia Itä-Suomen elinvoimaisuuden varmistamiseksi. Kotimaisten toimien lisäksi mahdolliset EU:n tukitoimet on kammattava tarkkaan täyden hyödyn maksimoimiseksi. Elinvoimaisuutta kohentavien konkreettisten toimien myötä pysäytetään Itä-Suomen paheneva negatiivinen kierre ja toteutuessaan alueelta tulevat ehdotukset ovat myös koko Suomen etu.

Maakuntaohjelmien ja -kaavojen linjaukset antavat hyvän kuvan Itä-Suomen osalta. Yhteinen suunta tulee näivettymisen sijaan olla älykkään erikoistumisen (ELMO-pilotti) ja osin realismiin perustuva sopeutuminen. Teollisten työpaikkojen lukumäärällinen säilyttäminen ja alueen paremman saavutettavuuden mahdollistavat liikennehankkeet ovat tässä avainasemassa. Logistinen saavutettavuus erittäin tärkeä alueen kannalta ja siksi sen kustannustehokkuuteen on kiinnitettävä erityishuomio.

Kokoluokaltaan pienet yritykset muodostavat lukumäärällisesti suuren enemmistön alueen työpaikoista ja sellaisinaan haasteen kasvulle ja kilpailukyvyille. Hyödynnetään kasvuvyöhyke Viitoskäytävä hanketta, tähän lisäpanostusta ja mukaan Pohjois-Karjala. Kohtaanto-ongelmaan tulee etsiä aktiivisesti Itä-Suomen maakuntien kesken uudenlaisia ratkaisuja. Työllisyyden kasvu selittyy pitkälti määrääkaikaisilla ja osa-aikaisilla työsuhteilla. Työvoimareservin näkökulmasta tulisi kiinnittää

erityistä huomiota suureen määrään alityöllisiä, joilla olisi halua ja työkykyä työskennellä koko-aikaisesti (valtakunnallisen tutkimuksen mukaan Suomessa on 184 000 alityöllistä). Työpaikkojen laatuun tulee kiinnittää myös entistä enemmän huomiota sekä edistää työperäistä maahanmuuttoa Itä-Suomen elinvoiman ja kasvun mahdollistamiseksi.

Itä-Suomen erityispiirteet elintarvike raaka-aineiden tuottajana (myös puhdas vesi) sekä metsä- ja kaivannaisteollisuuden vahva rooli työllistäjinä, jatkavat elinvoimaisuuden ylläpitämistä uusien

innovaatioiden myötä. Näistä innovaatioista tulee pitää alueellista tietokantaa, jotta niitä voidaan tukea ja hyödyntää paremmin. Mainittujen toimialojen työpaikkojen varmistamisen kannalta valtionvallan tulee miettiä Itä-Suomen aluetta myös huoltovarmuus näkökulmasta. Vihreän siirtymän kautta tiukkenevien ympäristölinjausten vuoksi tarvitaan sisämaan maatalouden ja teollisuuden ympäristölupaprosessien osalta laajaa yhteistyötä ja -näkemystä.

Kaikissa työpaikkojen muuttuvissa tilanteissa tulee työntekijöiden kokemusta ja näkemyksiä hyödyntää entistä enemmän. Työpaikkojen tulevaisuuden varmistamiseksi tulee tukea kehittämiseen ulottaa työpaikkojen sisälle. Yritysjohdamisen ja hyvän yrityskulttuurin kehittäminen ovat perusta menestyville työpaikoille ja siten vetovoima tekijä. Henkilöstön vaikuttamismahdollisuuksia lisättävä. Työpaikoille tulevan tuen tulee sisältää hyvän työn elementtejä mm. osaamisen lisäämiseen tähtäävää koulutusta ja työssä jaksamista lisääviä toimia. Henkilöstön koulutuksen rahallista tukea yrityksille nostettava alueellisella pilotilla. Tavoitetila Hyvän Työn Itä-Suomi (Hyvä työ -mitä se on? <https://www.sak.fi/aineistot/julkaisut/hyva-tyo-mita-se> | SAK).

2. Mistä löytyvät itäisen Suomen uudet elinvoiman lähteet?

Tavoitetila tulevaisuuden terveysturvallinen matkailu puhtaassa luonnossa. Luontomatkailun esteitä tulee poistaa mm. kalastusmatkailun osalta sekä kansallispuistojen yhteydessä olevaa palvelutarjontaa kehittää. Vesistöjen varaan rakentuviin matkailukohteisiin kuten Saimaan Lakeland hanke on tarjottava erityinen lisäpanostus. Talvimatkailukeskukset tarvitsevat vierelle ympärivuotista toimintaa työllisyys- ja työvoiman aluepoliittisista syistä, mutta myös ilmaston lämpenemisen takia (Hyvä työ -mitä se on? <https://www.sak.fi/aineistot/julkaisut/hyva-tyo-mita-se> | SAK).

3. Esittele kolme vaikuttavinta ratkaisua perusteluineen itäisen Suomen elinvoiman lisäämiseksi

Monipuolinen energian tuotanto vientituotteiksi. Tästä löytyy puitteet vahvalle aluekehitystyölle. Tarvitaan toteuttamiskelpoinen uusiutuvien energiamuotojen, etupäässä bioenergia, itäsuomalainen strategia. Tärkeinä alueellisina pilotointeina tulevaisuuden kannalta ovat myös vetytalous ja pienydinvoimalat. Tuulivoiman rakentamisen esteisiin puolustusvoimien tutkavalvonnan vuoksi on Itä-Suomen osalta innovoitava rakentamisen mahdollistavia ratkaisuja. Näillä kaikilla energiasektorin investoinneilla on vahva työllisyys ja aluetalous vaikutus.

Mikäli lausuntojen jatkotyöskentelyyn tarvitaan lisää alueellista näkemystä työntekijöiden näkökulmasta, organisaatiomme on mielellään siinä mukana.

Vanhala Laura
SAK ry - SAK:n Itä-Suomen toimipiste, Kuopio